

"Impartir els continguts d'una àrea en tres llengües afavoreix la transferència de coneixements"

Per Lluís Rius Alcaraz

Fotografies de Núria Antolí

El curs 1996-1997 començava la singladura d'una escola nova, el CEIP Vila Olímpica, amb el segell d'un projecte educatiu que vincula l'aprenentatge de llengües amb l'aprenentatge dels continguts curriculars. Aquest projecte el lideren des del principi la Tana Serra i la Rosa M. Ramírez, que són, respectivament, la cap d'estudis i la directora de l'escola. En aquesta entrevista, que vam fer un divendres molt fred del mes de març, ens en parlen amb entusiasme i convicció. De fons, el renou sord dels crits i corredisses del pati, esmorteït per les parets de formigó del despatx, gruixudes i fredes, que llueixen, per contrast, els colors i la lluminositat de dibuixos i treballs de les nenes i els nens de l'escola.

El Projecte Integrat de Llengües aviat farà 10 anys. S'ha convertit en un referent, com a sistema integral d'aprenentatge per mitjà de diverses llengües. Ens podeu explicar com va néixer?

RR. El Projecte neix del convenciment que tant la Tana [Serra] com jo teníem de la importància de la llengua: no com a assignatura, sinó com una eina molt potent que permet expressar, estructurar i donar cos als continguts que els nens i nenes aprenen a l'escola. I a més a més de ser una eina per a l'adquisició de coneixement, la llengua també és un instrument de convivència i d'expressió del que un pensa.

TS. La llengua és l'ànima del projecte de l'escola, i està present en totes les activitats. Per això, si es té present la llengua quan s'imparteixen les matemàtiques, les socials o les ciències naturals, aquestes matèries es poden aprendre molt millor. Quan ets capaç de posar paraules a una cosa que has après, aquesta cosa l'has apresada de debò. Posar paraules a les coses ajuda a aprendre-les.

"Quan ets capaç de posar paraules a una cosa que has après, aquesta cosa l'has apresada de debò."

Aprendre continguts perquè s'aprenen llengües, i aprendre llengües perquè s'aprenen continguts. És així?

RR. Exacte. De la llengua al que aprens i del que aprens a la llengua: la llengua és tan important que serveix per a parlar de la música, de l'educació física, de les matemàtiques... de tots els llenguatges que s'ensenyen a l'escola. I també està dintre els objectius de l'escola que, alhora, els nens es vagin fent persones que poden parlar de les coses, que aprenen coses i que poden conviure amb els altres.

I d'aprendre en català, a aprendre en català, castellà i anglès. Quin és el recorregut?

TS. Partim d'una situació rica, en el sentit que vivim en un lloc on conviuen dues llengües. El català és evident que és la primera llengua, i té un lloc privilegiat dintre de l'escola: és la llengua que tenen majoritàriament els nens quan entren a l'escola. Però hi ha una altra llengua, que és el castellà, que tots els nens coneixen. En diversos graus, però que tots coneixen.

Per què és rica la situació? És rica perquè tothom, en el país que vivim, sap que podem fer qualsevol cosa amb qualsevol de les dues llengües. I qualsevol cosa també és aprendre, i fer amics, i relacionar-se amb els altres.

Com que el castellà és una llengua que té una funcionalitat per a tots els nens, la parlin més o la parlin menys, des del primer moment poden aprendre continguts de qualsevol cosa. Això ens ofereix un aspecte que valorem com d'una gran riquesa, en relació amb un país monolingüe. Perquè en un país monolingüe, el pas de pensar que pots aprendre en una llengua que no és la teva primera llengua és un pas d'actitud difícil de fer.

Així, doncs, el castellà entra amb molta facilitat. L'anglès no entra de la mateixa manera perquè no és una llengua funcional per als nens i nenes de l'escola. Aleshores el que ens hem de plantejar és que, durant un temps, els nens tinguin un fort input en aquesta llengua, perquè després es pugui convertir també en una llengua d'aprenentatge. Entendre que podem aprendre en llengües diferents, que els coneixements es van traslladant d'una llengua a l'altra, i que el fet d'estar en un país bilingüe ens afavoreix aquest trànsit, sovint costa d'entendre.

“Entendre que podem aprendre en llengües diferents, que els coneixements es van traslladant d'una llengua a l'altra, i que el fet d'estar en un país bilingüe ens afavoreix aquest trànsit, sovint costa d'entendre.”

RR. D'entrada els nens i nenes no tenen un vocabulari, en anglès, ni unes estructures, i mirem que n'aprenuin a través de contes, d'històries i de situacions que puguin ser més o menys de la vida quotidiana, com ara comprar i vendre —però sense tenir uns objectius acadèmics determinats d'aprenentatge.

Els nens i nenes aprenen molt més si, alhora que estan parlant una llengua estrangera, estan aprenent. Ells es fixen en el càlcul mental que han de fer, en el problema que han de solucionar, en el mamífer que han d'explicar... Però és clar, per fer això necessiten les paraules, necessiten les estructures, necessiten explicar-ho, necessiten comprendre-ho, i tot això fa que vagin aprenent la llengua.

Així, doncs, no és a base de classes de gramàtica i de conversa, que s'aprèn una llengua.

RR. Quan ensenyem llengua, és fàcil que ràpidament comencis a pensar en la comunicació, en el discurs, en la pragmàtica, i que aleshores t'adonis que la classe de llengua es queda petita, per ensenyar-la.

En un moment determinat hi va haver una moda: tot tipus de textos s'havien d'explicar a la classe de llengua. Però, per què un text expositiu s'ha d'explicar a classe de llengua, si resulta que quan es fan naturals cal el mateix text?

En l'àmbit de la lectura s'ha parlat molt dels analfabets funcionals. Quan a un nen li costa llegir un text de naturals —i llegir no vol dir només llegir un codi, vol dir que tu tens uns coneixements previs que et connecten amb el que t'està dient el llibre— potser vol dir que no té prou coneixements per enfrontar-se amb aquell text.

Això ens va fer pensar molt en la llengua oral i en la llengua escrita. Si per llegir has de saber, has de d'ensenyar a llegir en els diferents sabers, perquè si no estàs promovent l'analfabetisme en segons quins terrenys.

“Si per llegir has de saber, has d'ensenyar a llegir en els diferents sabers, perquè si no estàs promovent l'analfabetisme en segons quins terrenys”.

TS. Just en el moment en què l'escola comença hi havia un grup a l'ICE [Institut de Ciències de l'Educació] de la Universitat Autònoma de Barcelona, integrat per gent de diferents àrees, que ens plantejàvem de quina manera havíem de tenir en compte la llengua perquè els nens poguessin aprendre millor. D'aquell grup al cap d'un temps en va sortir un llibre, Parlar i

escriure per aprendre.

Si has d'aprendre a llegir un text de matemàtiques, de naturals o d'història, ¿quin és l'àmbit més propi per aprendre, sinó el de les naturals, socials o matemàtiques? No té sentit que donis unes normes de caire general en una classe de llengua, i que després aquells nens les hagin de passar a una àrea específica. A més a més, estem parlant de nens que estan en un moment del seu desenvolupament del pensament concret: per tant, l'aprenentatge fonamentalment és per inducció, no per deducció.

Com es concreta, metodològicament, aquest d'aprenentatge? Totes les matèries s'imparteixen en totes les llengües?

TS. El concretem de forma que a partir de primer curs de Primària hi ha tres àrees —les matemàtiques, les naturals, i les socials—, que ja es reparteixen en dues llengües, el català i el castellà. Si bé la majoria de continguts s'imparteix en català, hi ha una part que es fa en castellà. I no optem per impartir una àrea sencera en una llengua: fem parts d'àrea. I això a partir de tercer ho fem en català, en castellà i en anglès. Pensem que això pot afavorir la transferència de coneixements d'una llengua cap a l'altra, i això podem dir que actualment ja està passant.

“Impartir els continguts d'una àrea en tres llengües afavoreix la transferència de coneixements”

RR. Un altre punt important és la metodologia. La manera com impartim les matemàtiques en català és la manera com impartim les matemàtiques en castellà i és la manera com impartim les matemàtiques en anglès. Els nens es troben amb una altra llengua, però ja estan familiaritzats amb la manera d'ensenyar i amb els continguts que estan aprenent.

Es podria exportar, aquest model? Fins a quin punt pot servir, l'experiència de l'escola, en el nostre o en d'altres contextos culturals i educatius?

TS. A veure, aquest projecte és un projecte de centre i és un projecte d'equip. Tot el centre i tot l'equip està al voltant d'aquesta idea de tractament de les llengües. Això és el que el fa ser un projecte molt potent, però alhora complex d'implementar en qualsevol lloc, perquè implica un treball en el qual les forces se sumen, no es dispersen en absolut. Aleshores, és evident que és un projecte que es pot dur a terme en contextos força diferenciats. El que has d'analitzar és el context que tens, i en funció del context segurament que el que no pots fer és una còpia idèntica, però sí que pots utilitzar molts dels elements que tens aquí per transferir a una altra situació.

RR. El nostre projecte té un avantatge per a l'Administració, i és que no costa més, tal com l'estem fent nosaltres, que una altra escola pública, perquè tenim el mateix nombre de mestres. Però, és clar, tenim molts mestres que són plurilingües, i això no és el que es dona en totes les escoles. Això vol dir que o bé s'haurien d'incrementar el nombre de mestres que poguessin parlar les tres llengües, o bé caldria reciclar altres mestres perquè amb el temps puguin fer-ho... S'ha d'apostar per un projecte, i apostar-hi amb diners —perquè els reciclatges costen diners, i reciclar en una llengua no és cosa d'un any.

La idea que les llengües serveixen per a aprendre, en el fons és molt senzilla. Tothom diu que les llengües s'aprenen amb l'ús, però en general el castellà tothom el fa com una assignatura. I si no se'n sap prou, es fan més hores de castellà, i aleshores es fan més hores d'ortografia, de gramàtica, i els nens no n'aprenen més... Si els nens han de fer més castellà, es pot fer una hora de literatura i gramàtica, però també una hora de naturals en castellà. Fer aquest canvi seria molt bo, però costa perquè portem les rutines de molts anys incorporades.

El que es fa en molts instituts és que quan el mestre de filosofia parla castellà, l'assignatura s'imparteix en castellà. Però això té lloc sense una organització de centre, sense una visió de conjunt.

Al llarg d'aquests anys de projecte heu pogut mesurar d'alguna manera si la competència lingüística dels nens i nenes augmentava? Podria anar en detriment dels continguts?

TS. La hipòtesi de treball que vam escriure quan vam redactar el projecte no tenia referents concrets, per al model que plantejàvem. I fins fa dos anys les impressions eren bones —però

no te'n pots refiar, de les impressions. Aleshores, fa dos anys vam iniciar un procés d'avaluació global del projecte per confirmar el que estava passant, i per obrir camins nous.

Vam recollir el resultat de les proves que s'havien anat fent els últims quatre anys als alumnes de quart —unes proves que prepara el Departament d'Ensenyament per a les diferents àrees, les proves de competències bàsiques— i vam veure que els nostres alumnes treien resultats bons, fins i tot comparats amb la mitjana, en totes les àrees.

Aquí ja podíem dir que en les àrees de matemàtiques, socials i naturals no hi havia cap aspecte que et pogués fer pensar que havien baixat. La qual cosa et demostrava que el fet que unes àrees es treballin en més d'una llengua no en fa baixar el rendiment. I per un altre costat hi va haver l'avaluació de l'àrea d'anglès, que vam dur a terme amb el Centre de Recursos de Llengües Estrangeres i amb l'Artur Noguerola, de la UAB. La vam voler dur a terme d'una manera que hi hagués gent externa. El Centre de Recursos de Llengües Estrangeres havia passat proves estandarditzades per als nens de Sisè, als nens de Quart; i, als nens de Sisè, proves estandarditzades per als nens de Segon de Secundària.

En el cas de Quart els nostres alumnes superaven la mitjana amb totes les competències – comprensió oral, expressió oral i comprensió escrita. L'únic aspecte en què no superaven la mitjana estàndard era en el de la comprensió escrita. Però estem parlant d'unes proves per a nens dos anys més grans que els nostres. Ara bé, a sisè quan passaven les proves corresponents a Secundària obligatòria, els nostres alumnes estaven per sobre de la mitjana.

Aprende en més d'una llengua reforça l'aprenentatge.

MR. És la conclusió a què arribem...

Vols saber-ne més?

JORBA I BISBAL, J.; GOMEZ I ALEMANY, I.; PRAT I PLA, A. (ed.) (1998): *Parlar i escriure per aprendre. Ús de la llengua en situació d'ensenyament-aprenentatge des de les àrees curriculars*. Barcelona: ICE UAB.

RAMÍREZ, R.M.; SERRA, T. "Projecte integrat de llengües, aprendre en un món plural i divers". Dins: "Monogràfic Aprende llengua en un marc plurilingüe". A: *Perspectiva Escolar*, núm. 290. Desembre 2004. Rosa Sensat. [Sumari accessible en línia]
<http://www.rosasensat.org/perspectiva/PE_290.HTM>

RAMÍREZ, R.M.; SERRA, T. El proyecto integrado de lenguas. Web de l'Escola Vila Olímpica. [document en línia]
<<http://www.edu365.com:8801/~ampa1247/Bonalectura/indexbonalectura.htm>>

(* Aquest text és la versió completa de l'entrevista publicada al número 1 del butlletí AMPAPAT, de l'Associació de Mares i Pares de l'escola Vila Olímpica, descarregable a www.escolavilaolimpica.org.)